

Televisió nova, problemes de sempre

Dissabte vinent, 3 d'abril, es donarà per tancada la migració des de la tecnologia analògica cap a la digital. L'observatori Mediacat ha elaborat un estudi que explica les ombres d'un panorama televisiu que no es tan esplendorós com alguns volen fer veure.

Ahores d'ara, difícilment podreu trobar ningú que no haja sentit parlar de l'*apagada analògica*. Els diaris, les ràdios i sobretot les televisions fa temps que ens adverteixen de la imperiosa necessitat d'habilitar les antenes

dels nostres edificis i de la urgència de comprar-nos el sintonitzador, un altre giny que fa créixer l'inventari tecnològic de la llar. I tot això, per a què? Doncs ni més ni menys que per a sobreviure a la migració des de la tecnologia analògica a

la digital, un procés que, segons els més entusiastes, és un pas tan decisiu com la substitució de la televisió en blanc i negre per la televisió en color. Alemanya, Luxemburg, Suècia, Finlàndia i els Països Baixos ja han completat el procés i la resta de països de la Unió Europea ho faran abans d'acabar-se el 2012.

Es tracta, en definitiva, de modificar la tecnologia gràcies a la qual podem veure la televisió a casa nostra. Diuen, els qui en fan promoció, que té molts avantatges: amb la tecnologia digital terrestre (TDT), que així és com es diu l'invent, s'augmenta el nombre de canals que podem veure sense que calga pagar cap quota ni abonament; s'elimina l'*efecte neu* i les imatges dobles que sovintejaven als antics aparells; es perfecciona la imatge i el so, que arriben en qualitat de DVD i CD, respectivament; i es possibilita l'accés a serveis interactius. "La televisió del futur", com s'ha encarregat de promocionar-la el Ministeri d'Indústria espanyol, que ha comandat el procés des que va començar, l'any 2004.

L'apagada analògica es completarà aquest 3 d'abril, si bé a la major part del territori dels Països Catalans la migració s'ha anat fent progressivament i avui la majoria de les llars veuen la televisió a través del sistema digital. Per arribar a aquest punt, però, ha calgut reorganitzar el mapa televisiu. Mitjançant concursos públics, els governs estatal i autonòmics han adjudicat llicències a empreses diverses, que són les que d'ara endavant ens proporcionaran l'assortiment televisiu. Hi haurà canals que es podran veure a tot l'estat espanyol; uns altres que només es veuran a cada comunitat autònoma; i, finalment, els que només podran sintonitzar-se a l'àmbit local.

Sobre aquests últims acaba d'elaborar un estudi l'observatori de la comunicació Media.cat, impulsat pel grup de periodistes Ramon Barnils, amb la col·laboració de la fundació ESCACC. El document, que ha estat elaborat per la periodista Laia Altarriba i que es va presentar la setmana passada a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània de València, té un títol inequívoc: "La TDT local als Països Catalans: una oportunitat perduda per a millorar la vertebració de l'espai comunicatiu català" – i és la dissecció més exhaustiva feta fins ara del menú televisiu a casa nostra. L'estudi analitza qui són els propietaris de les televisions que d'ara endavant operaran; la incorporació de continguts de proximitat a la graella de programes; i la presència del català com a llengua vehicular en les emissions. "La mala notícia –explica Altarriba a EL TEMPS– és que moltes llicències han anat a parar a mitjans espanyols. La bona és que la crisi ha impedit que molts poguessin posar en funcionament les seves televisions."

De fora vingueren... Les conclusions a què arriba l'estudi no són unànimes, perquè la manera com s'ha gestionat la reorganització del mapa televisiu difereix prou en cadascun dels territoris, però al llarg de tot el document sura una sensació de deserció per allò que podria haver estat i no és. Això és especialment accentuat en el cas del País Valencià i les Illes, on el tràmit d'assignació de freqüències es va fer, segons el document, "sense tenir en compte criteris de viabilitat dels projectes presentats, sinó l'afinitat amb el govern que feia les

adjudicacions". Petites empreses locals que havien emès durant anys una programació fortament arrelada a l'actualitat local es van quedar sense llicència i, per tant, sense l'oportunitat d'emetre d'ara endavant. Paral·lelament, empreses foranes van obtenir concessions televisives i ara per ara no ofereixen producció pròpia o fins i tot han renunciat a les llicències.

A les denúncies de les empreses perjudicades, que s'havien escoltat de manera intermitent, ara el grup Ramon Barnils hi ha posat xifres. L'estudi alerta que les adjudicacions de la TDT han facilitat la irrupció de grups espanyols de comunicació en la televisió local als Països Catalans, "un àmbit on havien entrat molt poc abans de les adjudicacions". Aquest problema és especialment accentuat al País Valencià, on el 31% dels canals es van adjudicar a grups de fora (vegeu gràfic) "la majoria dels quals ideològicament propers al Partit Popular". El concurs d'atorgament de llicències de televisió local, va facilitar l'entrada d'Intereconomia a les demarcacions d'Alcoi, Elda, Oriola-Torrevella i Sagunt; de Libertad Digital, amb llicència a Alzira, Elx, Sagunt i Torrent; alhora que esperonava la creació de Mediamed, un grup esquitxat pel cas Gürtel. De les 42 llicències locals de TDT privada que es van adjudicar (per cada demarcació n'hi havia una de pública), només set van anar a parar a televisions locals independents amb tradició al territori on aspiraven a emetre.

El fet més paradoxal és, això no obstant, que la proliferació de mitjans i empreses ha empobrit l'oferta. Molts dels canals emeten programes enllau-nats, cosa que desvirtua el sentit primer que havia de tenir la reconfiguració de l'espectre televisiu, alhora que viola les especificitats incloses en el plec de condicions. En aquests moments, ni Intereconomia ni Unidad Editorial (grup vinculat a *El Mundo*, present a quatre demarcacions) ni Libertad Digital ni Vocento no emeten programació pròpia, mentre que Mediamed, que operava a través de Canal 7 a 13 de les 14 demarcacions existents, només emet a Sagunt.

El cas de les illes Balears té similituds i diferències amb el del País Valencià. Perquè, si bé no hi ha hagut irrupció d'empresaris de fora, els beneficiats

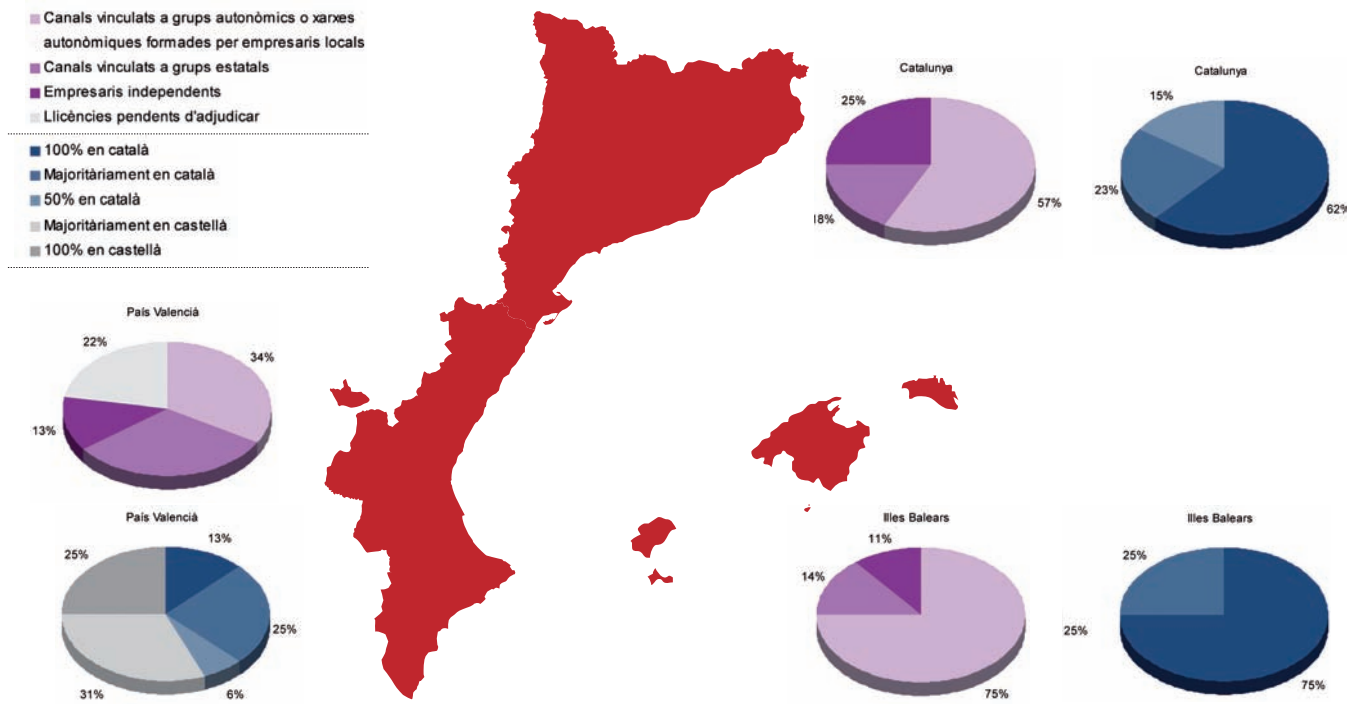
Ús desigual del català

El plec de condicions d'un concurs públic és una mena de full de ruta que marca el traçat del servei que finalment s'ofereix. I, en aquest cas, la qüestió de l'ús del català rebia un tractament diferent a cada concurs. A Catalunya i a les Balears, s'establí que almenys el 50% de la programació havia de ser en català. En el cas del Principat, a més, s'havia de garantir que tots els productes àudio-visuals que foren doblats, havien de doblar-se simultàniament al català i a l'espanyol i que del total de cançons que aparegueren en el canal, un 25% foren en la llengua pròpia. El resultat d'això és, segons l'estudi del grup Barnils, que el 62% de les emissions a Catalunya són en català, mentre que el percentatge a les Illes arriba a un 75% (vegeu gràfic).

El plec de condicions per a la televisió local valenciana era prou menys ambiciós. En concret, les empreses aspirants havien de garantir que el 25% de les emissions foren en català. Això fa que la presència del català a les televisions locals hi siga residual. Només el 13% de l'oferta és exclusivament en català, i el 56% és majoritàriament o totalment en espanyol.

si que han estat, majoritàriament, empresaris pròxims al Partit Popular, que governava quan es va obrir el concurs d'adjudicació de llicències de TDT. Per contra, quedaren fora de concurs 17 televisions locals, com ara Lluçmajor Televisió o Televisió Es Raiguer, que eren "molt seguides perquè parlaven de la realitat dels municipis i quan es van crear i desenvolupar no hi havia televisió autonòmica ni insular a les Balears". En concret, de la quinzena de televisions locals que hi havia a les Illes, només dues van aconseguir llicència, i resulta que són "molt properes ideològicament al Partit Popular". Uns altres grups de comunicació que mantenien línies editorials crítiques amb l'ex-president Jaume Matas, com ara Productora Au-

La implantació de la TDT als Països Catalans

Font: "La TDT local als Països Catalans: una oportunitat perduda per a millorar la vertebració de l'espai català de comunicació".

diovisual de Mallorca, del grup Prisa, o Editora Balear o Editorial Balear, totes dues d'Editorial Prensa Ibérica, van quedar fora de la cursa.

De resultes de l'adjudicació, molts canals locals van quedar marginats, perquè la llei obligava a tancar en cas de no obtenir llicència. Per mirar de donar una solució a aquest problema, Mallorca TV, una televisió pública que operava sota el paraigua del Consell Insular de Mallorca, els va oferir de convertir-se en corresponsalies. D'aquesta manera, les antigues televisions locals es van aixoplugar sota el nom de Xarxa Audiovisual de Corresponsalies, a fi d'evitar la desaparició.

D'una altra banda, l'estudi del grup Barnils també destaca com una de les persones més beneficiades pel procés de selecció Jacint Farrús, empresari de la construcció que, a través de dues empreses diferents, va obtenir set llicències, una per a cadascuna de les demarcacions. Avui Farrús és encausat per un delictes continuat de frau a l'administració, malversació de fons públic i suborn en el context de l'anomenada *operació Voltor*, en la qual s'investiga un suposat desviament de diners des de l'Institut d'Estratègia Turística a Unió Mallorquina.

En comparació amb País Valencià i les Illes, Catalunya va ser el territori on el procés es va fer de manera més transparent, perquè la decisió final es va deixar a mans del Consell Audiovisual de Catalunya, els membres del qual són designats pels grups polítics presents al Parlament. Això ha afavorit una "diversitat d'afinitats ideològiques dels grups que han rebut les llicències". El resultat ha estat que les llicències han anat a parar a televisions que feia anys que funcionaven: de les 38 televisions locals privades que emetien en sistema analògic, 33 continuaran presents als televisors, ara en TDT. La majoria, a més, han creat entitats privades de sindicació per tal d'elaborar continguts de manera conjunta i completar tota la graella.

La programació dels altres. Com en el cas del País Valencià, també al Principat van irrompre els grans grups de comunicació espanyols, si bé d'una manera més tímida i centrant-se sobretot en les demarcacions més poblades. El grup Antena 3, a través d'Uniprex, va obtenir una llicència a la demarcació de Cornellà de Llobregat; Vocento, a Barcelona; Editorial Prensa Ibérica, a Palafrugell; i Kiss Media no en va obtenir cap tot i presentar-se a sis demar-

cacions. El cas de Prisa és especialment simptomàtic d'allò que ha passat de manera més generalitzada: va aconseguir tres llicències per a la seua cadena Localia, però aquesta es va dissoldre l'any 2008, amb la qual cosa ha hagut de tornar les llicències.

L'exemple de Localia il·lustra molt bé els problemes que arrosseguen uns processos de concessió que, veient la situació actual, no es van fer amb prou consistència. Segons dades de l'estudi, una part important dels canals que hi ha en funcionament a l'àmbit local es limiten a emetre producció aliena, comprada a productores que ofereixen un producte allunyat de l'interès immediat i que no contribueix ni poc ni gens a fomentar la cultura pròpia. El resultat és que "més de la meitat (53%) dels canals de TDT local privada que van rebre una llicència no emetran" el dia 3 d'abril, quan es consolida el pas de la tecnologia analògica a la digital. I no és pas casual que "la major part dels canals que no emeten són de grups de comunicació supralocals". A les Illes és on aquest fenomen és més marcat: dels 28 canals que es van adjudicar, només emet programació pròpia un canal. Al País Valencià la proporció és de 16 amb programació pròpia contra

“S’han donat moltes llicències, però els continguts són terriblement pobres”

Josep Lluís Gómez Mompert és catedràtic de periodisme de la Universitat de València i investigador especialitzat en qüestions d’història de la comunicació, com també de les transformacions informatives en l’actualitat.

—**La setmana entrant es completa la migració de la tecnologia analògica a la digital. La televisió local en surt reforçada o afeblida, d’aquest procés?**

—N’ix reforçada si ho mirem només des de la perspectiva tecnològica. Perquè si ho mirem des de la perspectiva de continguts i de quins són els mitjans i els propietaris, observem que la pluralitat disminueix més encara, especialment al País Valencià.

—**Diríeu que s’ha dinamitat el model de televisió local amb el canvi de la tecnologia?**

—La intenció no era aquesta, almenys a l’origen. Però passa que les conseqüències que pot comportar, si més no al País Valencià, apunten en aquesta direcció. Aquí, per la manera com s’han concedit les llicències —donant-les a empreses que no tenen res a veure amb el País Valencià—, sí que es desvirtua i es canvia significativament el mapa que existia. Per tant el concepte de televisió local queda greument tocat i mutilat.

—**La majoria de la gent no presta gaire atenció a aquest procés. Però quines conseqüències té tot plegat sobre el telespectador i la societat civil en general?**

—Les possibilitats eren i són molt bones si s’utilitzen. Però fins ara hem vist que són mitjans i canals de continguts molt pobres, reiteratius, de molt baixa qualitat, en els quals no es defensa la producció pròpia.

A més, totes les possibilitats d’interactivitat que donava la TDT no es fan servir, de manera que la gent té la sensació que rep més canals i amb més qualitat d’imatge, però no té la impressió que hi haja augmentat l’oferta de continguts o la pluralitat en els informatius. En conseqüència, el telespectador no nota canvis.

—**La sensació de molta gent és que la qualitat de la televisió és tan ínfima com abans i cada vegada sembla que hi ha més desertors de la televisió perquè no s’hi senten representats.**

—Es que no s’hi poden sentir representats. La prova és que, així com hi ha hagut una migració tecnològica, també s’ha produït una migració dels joves que cada volta veuen menys televisió i menys continguts dels que veuen els seus pares. Ells veuen televisió, però ho fan a través d’internet i en formats diferents. Allò que veuen ells té poc a veure amb la dieta mediàtica dels seus pares.

—**La televisió, doncs, s’ho hauria de fer mirar, perquè expulsa els seus futurs espectadors.**

—Aquesta és la mostra de la crisi que hi ha des del punt de vista de la publicitat. Llevat de les grans cadenes, les noves que han aparegut com a digitals ofereixen coses pobres i miserables, perquè fer televisió és car i ells no tenen prou recursos. S’han creat moltes llicències, però els continguts són d’una pobresa terrible.

—**Era sobredimensionat el mercat? Es van posar massa llicències a l’abast de les empreses?**

—Crec que sí. D’una altra banda, les administracions aviat hauran de comprovar si les empreses compleixen els requisits que hi havia als plecs de condicions. Per exemple, en la qüestió de la llengua s’ha demostrat que no fan servir l’idioma en el percentatge que tenien establert. I hi ha més incompliments. Per això, caldria que consideraren si cal revocar-los la llicència o què s’ha de fer. Així no es pot continuar, perquè el panorama és molt pobre, especialment al País Valencià.

—**Alguna esperança de futur per a la televisió local?**

—Ho veig molt difícil per la via de la TDT. Un altra cosa és l’ús de canals d’internet. Però el públic encara no s’hi ha familiaritzat prou.

És possible que si es crea algun canal per aquesta via, tinga una certa audiència, però encara serà molt baixa. Per a fer una cosa digna, necessites una plantilla i uns recursos econòmics que per la via publicitària no arriben quan parlem d’internet com a suport. Es diu molt que internet serà el futur de la publicitat, però el percentatge de publicitat a internet continua essent molt baix. També és veritat que, tenint en compte la relació que els joves tenen amb internet, és possible que en el termini de deu anys o quinze hi haja un canvi molt substancial de com es mira i quina televisió és mira.

FRANCS I CAMPS

42 adjudicats, mentre que a Catalunya un 69% dels canals locals tenen programació pròpia. Com apunta l’estudi, “el pla de transició de la TDT i les previsions de canals per demarcació no va ser realista, perquè molts operadors no

han estat capaços de tirar endavant el projecte que van presentar”. Per a Laia Altarriba, la migració tecnològica ha estat una “oportunitat perduda perquè, si bé els plecs de condicions eren molt ambiciosos i es podria haver aprofitat

per vertebrar una xarxa de comunicació catalana, els resultats són minsos i l’intercanvi de continguts entre territoris, testimonial”.

Violeta Tena